

שעובד עבודה זרה, ושמא לזה אמר הר"ם ז"ל, ואינם מינים על האמת. והנה תמצא עמנו היום בארץ הצבי הרבה צדוקים¹⁷⁰ סופרים והרבה ספרים נאים בכתיבתם בתורה נביאים וכתובים. ועל ספר תורה מסתברא שבמה שאינו ניכר שאין ראוי לסמוך עליהם, כעבוד לשמה וכתבת אזכרות לשמן ותפירת היריעות בגידי מהורה¹⁷¹.

על יינו

מסתברא לכאורה שהוא אסור דלא חייש למגע גוי, ומגעו אינו אוסר, דלאו עובד ע"ז הוא. האמנם ממה שכתב הר"ם ז"ל הלכות עבדים פרק ו' (ה"ו) יראה שיינו מותר בשתייה, דבר זה לשונו, וכל שמר שיש עליו אפילו עד אחד כותי פסול, חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים שכשרים בעד אחד כותי, והוא שיהיה כותי חבר, ובזמן הזה שהכותים נכבדים לכל דבריהם, אנו למדים¹⁷² לצדוקין בזמן הזה כמו הכותיים באותו זמן קודם שגזרו עליהם שיהיו כגוים לכל דבריהם, ע"כ¹⁷³. ואין לומר שזהו לענין עדות לחוד ולא לכל מילי¹⁷⁴, שהרי אמרו ז"ל (חולין ו, א) ג"כ שמבטלים רשות לענין שבת בישראל. ויין כותי בזמן ההוא היה מותר, וכדאיתא סוף מסכת דמאי (פ"ז מ"ד), הלוקח יין מבין הכותיים וכו' ומחל ושותה. וכן מההיא עובדא דאיתא מסכת חולין פ"ק (ו, א) שאז נתגלה חרפתם¹⁷⁵. ומשום הכי אי מוקמת ההיא דהלוקח במטהר יינו של כותי¹⁷⁶ הא איכא הא. וכן מסכת חגיגה

[צדוקים ביתוסים וקראים] לקרות כולם בשם קראים. ומ"מ יש הבדלים בין הקראים לצדוקים, עי' בכוזרי שם. ובגלל ההבדלים יתכן הבדל בדינם, עי' תשובה המיוחסת לרמב"ם מהדורת בלאו סי' תמ"ט (הובאה בשו"ת הרא"ם סי' נז ובשו"ת רבי בצלאל אשכנזי סי' ג). כמו כן הפוסקים האריכו בדינם בזה"ז. 171. דברי רבינו כאן הובאו במהריק"ש ובברכי יוסף ליו"ד סי' רפא סע' א. 172. לפנינו ברמב"ם: למדים מהן. 173. בתשובה המיוחסת לרמב"ם (מהדורת בלאו סי' תמ"ט, מהדורת שילת ב"נספח א' איגרות מסופקות" סי' ג) למד לדין יין של קראים, מכותים קודם שגזרו עליהם. והביא ראיות מנדה נו, ב, ומחולין ד, א, כמו שהביא רבינו. הלימוד מכותים קודם שגזרו עליהם לצדוקים נזכר גם בסמ"ג מ"ע פז, וכן בכס"מ שחיטה פ"ד ה"טז. ועי' בשו"ת רדב"ז ח"א סי' עג, שמה שכתב הרמב"ם שהם ככותים קודם שגזרו עליהם, זה לכל דיניהם, אבל לא שיהיה בהם חשש ממזרות ככותים, עיי"ש. 174. בד"ו: אלא לשאר מילי. 175. ואז גזרו שיינם יהיה יין נסך, הרי שקודם לכן יינם היה מותר. 176. התוס' בגיטין כה, א, ד"ה הלוקח, וביומא נה, ב, ד"ה הלוקח, וכן בר"ש

"אדוק בע"ז". (ועי' גליון מהרש"א לשו"ע יו"ד סי' רפא סע' א, שהביא דברי רש"י אלו ומקורות נוספים לגדר מומר לענין ס"ת). 170. כנראה שכוונת רבינו לקראים שהיו בימיו, ומדבריו נראה שהם הצדוקים (או עכ"פ שמוצאם מהצדוקים). וכן כתב הרמב"ם בפיה"מ לאבות פ"א מ"ג. וכן הרע"ב, ידיים פ"ד מ"ו, כתב על הצדוקים שיש מהם פליטים במצרים ובקוסטאנטינא "ואנו קוראים להם קראים לפי שאין להם אלא המקרא בלבד". ועי' ספר הכוזרי ח"ג אות ס"ה שהקראים החלו בזמן שמעון בן שטח, וכ"כ ר"י אברבנאל בפירושו לאבות פ"א והזכיר דברי הכוזרי. ובפירוש קול יהודה על הכוזרי כתב שיש שנחלקו על הרמב"ם. ואולי אפשר שבאו לפרט את הזמן בו נפרדו הקראים מן הצדוקים. ובספר הקבלה לראב"ד הראשון (הוצאת נויבאר עמ' 63), כתב "כי אחרי חורבן הבית נתדלדלו הצדוקים עד שעמד ענן וחזקם", ועי' סדר הדורות ד"א תקט"ו שהביא מעשה זה וכתב: "הקראים כת רעה אחרת היא שהתקוממה כמה מאות שנים אח"כ (אחר פרישת הצדוקים) בימי הגאונים ע"י איש אחד ושמו ענן" וכו'. והוסיף התפא"י ששם קראים הושאל "לכל אחת מהג' כתות